

บทวิเคราะห์ 2569 ประเด็นขยะมูลฝอย

จังหวัดบึงกาฬ

สำนักงานสถิติจังหวัดบึงกาฬ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยต้องเผชิญอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางการขยายตัวของเมือง การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ส่งผลให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การบริหารจัดการขยะทั้งในเชิงโครงสร้างพื้นฐานและเชิงนโยบายยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ บทวิเคราะห์ฉบับนี้จึงได้รวบรวมและประมวลผลข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอภาพสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย ครอบคลุมทั้งในระดับประเทศ ภาค และจังหวัด สำหรับใช้ประกอบการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1. ภาพรวมสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย

ภาพรวมสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยผ่านกรอบตัวชี้วัดสำคัญ ทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อสะท้อนความก้าวหน้าและช่องว่างที่ยังต้องเร่งดำเนินการในระดับประเทศต่อไป

- **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)**

11.6.1 สัดส่วนของขยะมูลฝอย (MSW) ที่มีการจัดเก็บและจัดการในสถานที่ที่มีการควบคุม
12.4.1 ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นต่อหัวประชากร และสัดส่วนของเสียอันตรายที่ได้รับการบำบัด
12.5.1 อัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycling rate) ในระดับประเทศ

ในปี 2561 – 2566 สัดส่วนขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการในสถานที่ที่มีการควบคุมอยู่ในช่วงร้อยละ 56.00 – 67.00 และมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2564 – 2566 ในขณะที่อัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อยู่ในช่วงร้อยละ 32.00 – 42.00 โดยยังขาดทิศทางที่ชัดเจนในการเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการของเสียอันตราย พบว่ามูลฝอยติดเชื้อและกากอุตสาหกรรมอันตรายมีการจัดการอย่างถูกต้องในระดับสูง อยู่ที่ร้อยละ 89.91 – 99.72 และร้อยละ 70.92 – 79.53 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ของเสียอันตรายจากชุมชนมีสัดส่วนการจัดการอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 12.86 – 22.00

- **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรม มีค่าดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 0.43 ในปี 2566 เป็น 0.50 ในปี 2568 อย่างไรก็ตาม ยังห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่ไม่น้อยกว่า 0.81 ภายในปี 2570 ในทำนองเดียวกัน ปริมาณขยะต่อหัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 1.15 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2567 ซึ่งสวนทางกับเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ 10 จากปี 2560 ภายในปี 2570 สำหรับร้อยละขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ทรงตัวอยู่ที่ร้อยละ 34 ในปี 2565 – 2566 ซึ่งยังคงต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 40 ภายในปี 2570

ตัวชี้วัดทั้งในกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พบว่าประเทศไทยยังคงมีช่องว่างในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในปี 2570 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน การลดปริมาณขยะมูลฝอยต่อหัวประชากร และการยกระดับอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนให้บรรลุผลตามเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการมาตรการในเชิงนโยบาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการขยะ ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

2. สถานการณ์ขยะมูลฝอยระดับภาค

ภาพรวมสถานการณ์ขยะมูลฝอยในระดับภาค เพื่อติดตามและสะท้อนแนวโน้มการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละภาค ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถติดตามแนวโน้มและกำหนดทิศทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ภาค	ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น		ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์		ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง	
	ปริมาณ	%Δ	ปริมาณ	%Δ	ปริมาณ	%Δ
ภาคกลาง	8.92	▲ 1.28%	2.43	▲ 28.24%	3.94	▲ 1.41%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	6.48	▼ 0.71%	3.49	▲ 9.67%	1.16	▼ 2.54%
ภาคเหนือ	3.52	▲ 2.69%	1.68	▲ 12.22%	1.14	▲ 9.42%
ภาคใต้	3.66	▲ 3.36%	1.50	▲ 15.51%	0.96	▲ 12.82%

หมายเหตุ: - ปริมาณปี 2567 (ล้านตันต่อปี)
- %Δ คือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของปี 2567 เทียบกับปี 2566
- ไม่รวมกรุงเทพฯ

- **ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น**

ในปี 2567 ภาคกลางมีปริมาณสูงสุดที่ 8.92 ล้านตันต่อปี รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6.48 ล้านตันต่อปี ภาคใต้ 3.66 ล้านตันต่อปี และภาคเหนือ 3.52 ล้านตันต่อปี ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับปี 2566 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเพียงภาคเดียวที่มีปริมาณขยะลดลงร้อยละ 0.71 ในขณะที่ภาคใต้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นสูงสุดร้อยละ 3.36

- **ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์**

ในปี 2567 ทุกภาคมีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับปี 2566 โดยภาคกลางมีอัตราการเติบโตสูงสุดที่ร้อยละ 28.24 รองลงมาคือ ภาคใต้ร้อยละ 15.51 ภาคเหนือร้อยละ 12.22 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 9.67

- **ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง**

ในปี 2567 มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในเกือบทุกภูมิภาคเมื่อเทียบกับปี 2566 โดยภาคใต้และภาคเหนือมีอัตราการเติบโตสูงที่สุดที่ร้อยละ 12.82 และ 9.42 ตามลำดับ ขณะที่ภาคกลางเติบโตขึ้นเล็กน้อยที่ร้อยละ 1.41 ยกเว้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเพียงภาคเดียวที่ลดลงร้อยละ 2.54

จากแนวโน้มข้อมูลระดับภาคในภาพรวม ควรเร่งขยายและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการกำจัดขยะมูลฝอยในภาคกลางให้สอดคล้องกับปริมาณที่เกิดขึ้น สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรได้รับการเสริมสร้างศักยภาพระบบกำจัดให้ได้มาตรฐาน ในส่วนของภาคใต้และภาคเหนือซึ่งมีอัตราการกำจัดอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ควรถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อขยายผลไปยังภูมิภาคอื่น นอกจากนี้ ควรสนับสนุนมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะภาคกลางที่มีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นสูงสุด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีมาตรฐานและยั่งยืน

3. สถานการณ์ขยะมูลฝอยจังหวัดบึงกาฬ

- **ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น**

ปริมาณ ปี 2567 (ล้านตันต่อปี)	เทียบปี 2566	เทียบปี 2560
0.12	1.85%	-18.00%

- **ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์**

ปริมาณ ปี 2567 (ล้านตันต่อปี)	เทียบปี 2566	เทียบปี 2560
0.07	3.75%	5.58%

- **ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง**

ปริมาณ ปี 2567 (ล้านตันต่อปี)	เทียบปี 2566	เทียบปี 2560
0.02	3.36%	168.73%

ในปี 2567 จังหวัดบึงกาฬมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 118,218 ตันต่อปี โดยเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2566 พบว่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.85 และต่ำกว่าปี 2560 ร้อยละ 18.00 สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในปี 2567 พบว่ามีการกำจัดอย่างถูกต้อง 24,522 ตันต่อปี (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.36) การกำจัดไม่ถูกต้อง 28,182 ตันต่อปี (ลดลงร้อยละ 3.49) และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ 65,514 ตันต่อปี (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.75) ขณะที่ขยะมูลฝอยตกค้างมีจำนวน 5,716,188 ตัน (เปลี่ยนแปลงเล็กน้อยร้อยละ 0.27) โดยสรุปสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมมีแนวโน้มใกล้เคียงกับปีก่อน

นอกจากนี้ จังหวัดบึงกาฬมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยรวม 11 แห่ง รองรับปริมาณขยะประมาณ 114 ตันต่อวัน แบ่งเป็นสถานที่กำจัดถูกต้อง 2 แห่ง และกำจัดไม่ถูกต้อง 9 แห่ง โดยกระบวนการที่พบมาก ได้แก่ เทกอง (6 แห่ง) เผาในเตาไม่มีระบบบำบัดอากาศ (3 แห่ง) และฝังกลบ (Engineered Landfill) (2 แห่ง) โดยภาพรวมยังพบสถานที่กำจัดไม่ถูกต้องในสัดส่วนสูง จึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสถานที่กำจัดเดิม การรวมศูนย์กำจัด และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

> ควรเร่งยกระดับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่ โดยเน้นการลดและคัดแยกขยะที่ต้นทาง การเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บรวบรวมและกำจัดอย่างถูกต้อง การลดการกำจัดไม่ถูกต้องและขยะตกค้าง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนอย่างต่อเนื่อง

042-492-503

https://bungkan.nso.go.th/

สำนักงานสถิติจังหวัดบึงกาฬ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
MINISTRY OF DIGITAL ECONOMY AND SOCIETY

สำนักงานสถิติแห่งชาติ
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม